

تحلیل پایداری سازمان فضایی سکونتگاه‌های استان سمنان

محمد حسین شریفزادگان^۱، میترا السادات هاشمی^{۲*}

۱- دانشیار گروه شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران،

ایران. M_Sharifzadegan@Sbu.ac.ir

۲- کارشناس ارشد شهرسازی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران،

ایران. Mitra1_hashemi@yahoo.com

چکیده

سکونتگاه‌ها و نحوه پراکنش آن‌ها به عنوان اصلی‌ترین مکان استقرار جمعیت یکی از مشخصه‌های اصلی نظام شهری هر کشوری است. انجام هر حرکتی در جهت اهداف توسعه منطقه‌ای و توسعه پایدار، نیاز به شناخت و تحلیل کاملی از نظام سکونتگاهی هر منطقه دارد. با توسعه سکونتگاه‌ها و تمرکز پیوسته رو به رشد و فعالیت‌های اقتصادی، بحث پایداری بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. چرا که بی‌توجهی به این مقوله تبعاتی نظیر توزیع فضایی نامتعادل، تمرکز جمعیت در کانون‌های بزرگ، گسیختگی فضای زیست و فعالیت، نارسایی و توزیع نامناسب خدمات و اختلال در یکپارچگی و وحدت ملی و منطقه‌ای به همراه دارد. بر این اساس برنامه‌ریزی بر پایه نظام شهری و سلسله مراتب آن در ارائه خدمات و ارتباطات درون و برون منطقه‌ای در دستیابی به توسعه مناطق، نقش پراهمیتی ایفا می‌کند. در این راستا، پژوهش حاضر با بررسی نظریات و تجربیات مختلف و با بهره‌گیری از الگوهای رایج تحلیل نظام سکونتگاهی سعی در تحلیل پایداری نظام سکونتگاه‌های شهری استان سمنان و ارائه راهکارهایی مرتبط دارد. این پژوهش از نوع کاربردی با رویکرد اثبات‌گرایی و با روش توصیفی-تحلیلی است. یافته‌ها در این پژوهش حاکی از برخورداری الگوی متراکم، خوشه‌ای و تصادفی و همچنین واگرا و نامنظم بودن تقسیم‌بندی سکونتگاه‌ها در تحلیل فضایی منطقه مورد نظر است.

واژه‌های کلیدی: نظام سکونتگاه‌های شهری، تحلیل فضایی، توسعه پایدار، استان سمنان.

۱- مقدمه

گزارش وضعیت جمعیت جهان صندوق جمعیت سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۷ میلادی به دلیل اهمیت موضوع به شهرنشینی اختصاص یافته است. بر اساس گزارش UNFPA (2007) در سال ۲۰۰۸ میلادی بیش از نیمی از جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی کرده‌اند [1]. این رقم ۸۱ درصد شهرهای در حال توسعه جهان را تا سال ۲۰۳۰ تشکیل خواهد داد. مطالعات نشان می‌دهند این رشد شهرنشینی با آهنگ منظم و سلسله مراتبی بین نقاط شهری متعدد همراه نبوده و منجر به گسیختگی شبکه‌های شهری و شکل‌گیری سلسله مراتب بسیار نامناسب در سطح سرزمین شده است [۲]. تداوم